

megnyitották, s azokat, akik túléltek a megpróbáltatásokat – a deportált zsidók egyharmadát –, hazatelepítették. A román hatóságok növekvő érdeklődést tanúsítottak a palesztinai kivándorlási akciók lebonyolítása iránt, és még több türelmet saját zsidóikkal szemben. 1944-ben, amikor különböző román politikai és katonai tényezők aktívan keresni kezdték a tengelyből való kilépés hathatós és kellően gyors módját, Románia ott-hont adott a szomszédos országok, köztük Magyarország több ezer zsidó menekültjének is.¹⁰

Románia: a magyar zsidók menedéke

G. Bertrand Jacobsonnak, a HICEM-HIAS bukaresti képviselőjének 1944. december 28-i keltezésű jelentése szerint a tömeges magyarországi deportálások kezdetétől a jelentés időpontjáig 1500 magyar zsidó lépte át engedély nélkül a román határt. Legtöbbjük Bukarestben, Aradon vagy Temesvárott talált menedéket. Rajtuk kívül még 11 200 magyar zsidó élt Romániában: mintegy 3200 zsidó munkaszolgálatos, akik korábban a bori rézbányákban dolgoztak¹¹, és 1944 késő nyarán, kora őszén, amikor Tito csapatai felszabadították őket, átmehettek Romániába, valamint 8000 további munkaszolgálatos, akiket a szovjet–román csapatok szabadítottak fel. Jacobson említést tesz még arról, hogy a Romániában lévő 12 700 magyar zsidón kívül ugyanebben az időben 4000–8000 munkaszolgálat alól felszabadított magyar zsidó élt Észak-Erdélyben is. Ez utóbbiak száma a csapatok győzelmes előnyomulásával tovább növekedett.

1944 márciusa után, amikor Magyarországon drákói zsidóellenes intézkedéseket léptettek életbe, önként adódott a gondolat, hogy Románia menedéket nyújthat az üldözötteknek. Ezzel természetesen a németek is tisztában voltak, és március 30-án valamennyi szervüket készültségbe helyezték, hogy megakadályozzák a magyar zsidók átszökését a szomszédos Bulgáriába, Romániába és Szlovákiába.¹² Emellett erőteljes nyomást gyakoroltak Romániára, hogy hatékony ellenintézkedések megtételére bírják.

A román kormány látszólag eleget tett a németek kívánságainak, és május 29-én szigorú törvényt hozott, mely az engedély nélkül Románia területére lépő zsidókat, és azokat, akik őket a tiltott határátlépésben segítették, halállal büntette.¹³ A románok ennek ellenére – néhány kivételtől eltekintve – a továbbiakban is meglehetősen engedékenységet tanúsítottak az országba érkező menekültek iránt. Határőrszerveik titkos utasításokat kaptak arra nézve, hogy megkönnyítsék a határátlépést a Magyarországról menekülő zsidók számára.¹⁴ 1944. június 2-án Románia miniszterelnöke felhatalmazta a Nemzetközi Vöröskereszthez kikül-